

Згідно з концептуальними засадами реформування середньої школи «Нова українська школа», у 5–6-х класах відбувається адаптаційний цикл базової середньої освіти, вивчення іноземної мови переходить від репродуктивного рівня до елементарної комунікації (самостійно або у взаємодії) за зразком, з опорою чи без неї, з виконанням операцій та дій, навчаючи учнів робити самостійний вибір форм і способів засвоєння навчального змісту відповідно до власної траєкторії розвитку, зіставляти, класифікувати, систематизувати, формулювати елементарні висновки, висловлювати оцінні судження, пов'язувати вивчення із практичним життям.

Регулярне діагностування вчителем рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності учнів у вигляді формувального оцінювання, само- та взаємооцінювання допоможе вчасно виявити проблеми, які заважають просуватися в навчанні, та віднайти належні способи удосконалення рівня індивідуального іншомовного комунікативного розвитку школярів.

Підтримуючи учнів у навчанні, стимулюючи їхній інтерес до іноземної мови, до самого процесу навчання, заохочуючи їх до спроби докладання зусиль, пізнання нового, вчитель заручається зворотним зв'язком та їхньою відповідальністю за досягнення.

Література

1. Blanchet P., Moore D., Asselah-Rahal S. Perspectives pour une didactique des langues contextualisés. Paris : Éditions des archives contemporaines, 2018.
2. Buscaglia C., Sanchez L. Réussir sa classe tous les jours... ou presque ! Toulouse, Cépadués – Éditions, 2009.
3. Hervieu-Wane F. Guide du jeune enseignant. Éditions Sciences Humaines, Auxerre, 2019.
4. Riquois E. Lire et comprendre en français langue étrangère. Paris : Hachette, 2019.
5. Robert J.-P., Rose E., Reinhardt C. Faire classe en FLE. Paris : Hachette, 2021.

УДК 373.5:821

Н. В. Єзерська,
вчитель української мови і літератури
КЗЗСО «Луцький ліцей № 25 Луцької міської ради»

Розвиток комунікативних компетентностей та творчих здібностей учнів у процесі вивчення української літератури

Keywords: creative personality, communication skills, development, studying, forms of work, storytelling, interest, literature, methods, vocabulary, opportunities.

Описано форми роботи з розвитку комунікативних і творчих здібностей учнів на уроках української літератури та в позаурочний час. Наведено зразки окремих завдань.

Ключові слова: творча особистість, комунікативні здібності, розвиток, навчання, форми роботи, сторітелінг, інтерес, література, методи, словниковий запас, можливості.

Yezerka N. V. Development of Communicative Competences and Creative Abilities of Students During the Study of Ukrainian Literature.

The article describes the methods of work on the development of communicative and creative abilities of students in Ukrainian literature lessons and in extracurricular time. Samples of some tasks are given.

У наш час знецінюється безпосереднє живе спілкування через поширення спілкування за допомогою електронних носіїв. Педагогам-словесникам насамперед необхідно вчити учнів грамотно спілкуватися, висловлювати та відстоювати власні думки, тобто формувати їх комунікативну обізнаність.

Імідж та успіх випускника залежать від того, який його словниковий запас та рівень культури мови і мовлення. Українська література має великі можливості для формування комунікативних компетентностей учнів. Під час вивчення художніх творів я стараюся створювати умови для активної мовленнєвої практики, щоб діти мали можливість

оволодіти різними видами та жанрами комунікативних висловлювань.

Для розвитку творчості учнів та їхніх здібностей спілкування застосовую під час вивчення художніх творів на уроках літератури різні прийоми:

- інтерв'ю з автором твору;
- лист персонажеві твору;
- герої твору – наші сучасники;
- що сталося, якби...;
- далі буде...

Інтерв'ю з автором твору: школярі по черзі ставлять автору запитання щодо його життєвого та творчого шляху.

Лист персонажеві твору: наприклад, лист до Галі, дружини Чіпки, із роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного.

Герої твору – наші сучасники. Це вдало показано у фільмах «Спіймати Кайдаша», «Украдене щастя», «У неділю рано зілля копала». Обговорюємо з учнями, що є відмінного і подібного між героями творів і фільму.

Застосовую ще прийом «Як усе починалося?»: даю учням завдання придумати події, які передували б початкові твору. Наприклад, розповісти про те, як Карпо і Лаврін були малими дітьми.

Цікавим для учнів є прийом припущення «Що сталося б, якби...».

Ось кілька таких прикладів:

- Що було б, якби в Чіпки не забрали землю?
- А якби Чіпку не вигнали із земства?
- Чи змінилися б події твору, якби Явдоха не прийшла жити до Чіпки та Галі?
- Як склалося б життя в Лукаша та Мавки, якби він не одружився із Килиною, а з Мавкою? Чи був би він щасливий з нею?

Розвиває творчі здібності учнів і прийом «Далі буде...», «Через 20 років», де потрібно описати життя героїв після закінчення твору. Наприклад, як склалося б життя Чіпки на каторзі, яка подальша доля героїв «Лісової пісні».

Варто відмітити і роль сторітелінгу в розвитку творчих здібностей дітей. На мою думку, сторітелінг – це дуже вдалий метод для формування творчих здібностей та комунікативних компетентностей учнів. Цікаво зі школярами проводити сторітелінг при вивченні будь-якого твору. Характеризуючи персонажів твору «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», учні дають характеристику від імені героїв.

Наприклад: «Я, Чіпка Вареник, селянин-бунтар, невтомний шукач правди, який зійшов на криву стежку боротьби й став „пропашою силою“. Син зневаженої селянки, я зростав у злиднях, в умовах недоброзичливості й ворожості. Ровесники глузували з мене» і т. д.

І ще один приклад сторітелінгу: «Я Омелько Кайдаш. Дехто каже, що на мені лежить відповідальність за колотнечу в родині, адже я – глава сім'ї. А що я можу

зробити, коли мене ніхто не слухає? Сини дорікають, що я п'ю, а може, я і став пити через це. Працюю зранку до вечора, лагоджу вози, кошу, їжджу в млин. Подивіться, які в мене жилаві руки, весь час щось майструю. Сказав синам розкопати той клятий горб, щоб вози не ламалися, – не послушали. Хай вже Карпо, він завжди був понурим і непокірним, все йшов проти мене. А то й Лаврін, як оженився, перестав мене слухати. Все робить навпаки: кажу йти в поле – іде до млина, як треба в млин – іде в поле. Та й став я з Кайдаша Кайдашцем. Як тут не зап'єш. А ще колотнеча між жінками. Нема сили все це терпіти. Не зумів я стати справжнім господарем у домі. Моя вина, що сім'я стала посміховищем не лише в Семигорах, а й по всій Україні».

Сприяють формуванню творчих здібностей та комунікативних компетентностей також інтерактивні вправи: «Асоціативний калейдоскоп» та «Продовж речення».

Вважаю за доречне проведення асоціативного калейдоскопу, коли учні знайомляться з біографією письменника, а потім використовують дуже наповнений колаж-асоціацію. Наприклад, колаж, який стосується творчості Лесі Українки. Тут можна розмістити багато інформації про неї. Це і перифрази, і місця, пов'язані з її життям, зокрема Волинь, Новоград-Волинський, Луцький замок, зображення озера Нечимне, звідки черпала поетеса натхнення для написання п'єси-феєрії «Лісова пісня».

Вправу «Продовж речення» можна виконати таким чином. Наприклад:

- Життя і творчість В. Симоненка – яскравий взірєць патріотизму, адже...
- Іван Франко – для нас зразок наполегливості, оскільки...
- У Лесі Українки варто повчитися працьовитості, адже вона ...

Доречно в кінці уроку запропонувати учням написати коротеньке есе на одну з тем, де конкретно здобута інформація ляже на папір у вигляді прикладів та аргументів.

Хорошу допомогу у формуванні творчих здібностей учнів надають диспути, дискусії та дебати. Під час їх проведення ставлю на обговорення такі запитання, які викликають у школярів різні думки та змушують їх відстоювати власну позицію, наприклад:

- Чим зумовлені суперечки в сім'ї Кайдашів – соціальними причинами чи складом характеру? (І. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»);
- Хто в кого вкрав щастя? (І. Франко «Украдене щастя»);
- Чи вплинуло знищення дуба на подальше життя сім'ї Лукаша? (Лєся Українка «Лісова пісня»).

Вдалими для формування комунікативної компетентності є такі інтерактивні методи: «Мікрофон»,

«Коло ідей», «Мозковий штурм», «Суд», «Займи позицію», які я часто використовую на своїх уроках.

Останнім часом ми з учнями розширили проектну діяльність на уроках літератури. Під час вивчення творчості Лесі Українки, зокрема «Лісової пісні», досліджували вживання емоційної та діалектної лексики. Учні зібрали діалектизми Волині та порівняли їх з діалектизмами, які вжито у творі «Лісова пісня». Результатом став збірник «Мовне краєзнавство у позакласній роботі».

Розвиток комунікативних здібностей сприяє повноцінному спілкуванню, розвитку пізнавальних і творчих здібностей учнів. При вивченні програмового матеріалу з української літератури можна використовувати не лише ці, а й інші види вправ.

Використовуючи різні методи та прийоми організації роботи щодо розвитку творчих здібностей комунікативної обізнаності школярів, у своїй роботі бачу певні результати:

- удосконалились їхні вміння спілкуватися, навички дослідницької діяльності;
- підвищилася їхня грамотність;
- поліпшився рівень їхнього творчого мислення;
- з'явилася самостійність та активність;
- збагатився словниковий запас;
- поглибилися творчі здібності.

Я переконалася, що лише вдале поєднання сучасних форм і методів, особистісно орієнтованого, проектного навчання дасть змогу розвивати творчі здібності й формувати творчу особистість учня.

Література

1. Сабада І. В. Сторітелінг – ефективний метод навчання та виховання. URL: <https://genezum.org/library/storiteling—efektyvnyy-metod-navchannya-ta-vyhovannya>

УДК 373.3

Н. Р. Спіжук,
учитель початкових класів КЗЗСО «Луцький ліцей № 4
імені Модеста Левицького Луцької міської ради»

Організація екскурсій: цікаво і корисно *

У публікації містяться поради для педагогів щодо якісної організації і безпечного проведення екскурсій зі здобувачами освіти та їхніми батьками. Розкрито проблемні питання і дієві методи їх вирішення.

Ключові слова: екскурсія, організація, здобувачі освіти, безпека.

Spizhuk N. R. Organization of Excursions: Interesting and Useful.

The publication contains advice for teachers on quality organization and safe conduct of excursions with students and their parents. Problematic issues and effective methods of solving them are revealed.

Keywords: excursion, organization, education seekers, safety.

Постановка питання. Реформаційні процеси в освіті передбачають інтерактивні методи виховання і навчання. Одним із методів, який базується на інтеракції, можна вважати екскурсію, мандрівку.

Важливе місце екскурсіям в освітньому процесі початкової школи відводили Й. Песталоцці, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. Численні дослідження О. Білан, М. Горопахи, В. Зєбзеєвої, І. Іщенко, В. Маршицької, Г. Тарасенко вказують

на значимість екскурсій для формування компетенцій учнів. Екскурсія – цікавий, пізнавальний, активний вид діяльності, який потрібно розвивати і найчастіше використовувати.

Мета публікації: розкрити особливості підготовки і проведення екскурсій для учнів, поширити досвід, ознайомити з ключовими аспектами підготовки класного колективу до мандрівки.

Виклад основного матеріалу. Екскурсія – незвичайна, захоплива і розвивальна подія в житті дитини

* Світлини до публікації можна переглянути в доповненні цього номера.